

Leder

Første ordinære nummer i den nye multimodale malen for FormAkademisk – med universell utforming

Janne Beate Reitan

Førsteamanuensis Em. (PhD), OsloMet – storbyuniversitetet

<https://orcid.org/0000-0001-6287-6671>

janner@oslomet.no

© Forfatter(ne). Dette er en Open Access-artikkel utgitt i henhold til vilkårene i

CC-BY 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

www.FormAkademisk.org

Som ansvarlig redaktør i FormAkademisk, har jeg helt siden våren 2021 samarbeidet tett med forskergruppa *EMAL-digital* ved Universitetet i Sørøst-Norge (USN) som da tok kontakt med meg fordi de ønsket å publisere et temanummer med multimodale artikler. Deres temanummer ble publisert i september (FormAkademisk, 2024).

Nå har vi endelig publisert det første nummeret til det generelle nummeret av FormAkademisk med artikler formatert i den nye malen. Det har altså vært en lang prosess med å utvikle en ny multimodal mal for. Det innebærer også å ganske snart å kunne publisere på nett i html, der videoer kan integreres i artiklene, slik at en unngår å måtte gå inn og ut av ulike programmer, slik det har vært med publisering som PDF.

FormAkademisk integrerte video i artiklene allerede i 2010, i temanummeret Vol 3 nr. 1, 2010: *Research by Design*, redigert av Andrew Morrison og Birger Sevaldson (2010) ved Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo (AHO), men da ble videoene lagret på Vimeo eller YouTube. Problemet da er at noen av videoene har blitt slettet i etterkant og ikke lenger er tilgjengelige. Derfor lagrer vi fra nå av videoene på FilMet hos OsloMet, slik at vi har kontroll på at de er tilgjengelige. Det er det også blitt enklere å se videoer i PDFer og så gå tilbake til artikkelen ved kun å trykke på pilen øverst til venstre på nettsiden for videoen.

Samtidig er den nye malen utformet for å tilfredsstille kravene til universell utforming. Artiklene i dette nummeret er formatert i den nye malen, som ganske snart er klar til å legges ut på nettsida som obligatorisk mal for alle som publiserer i FormAkademisk.

Vår tidligere redaksjonsleder, designeren Tore Andre Ringvold, utviklet i 2020 ny grafisk profil for FormAkademisk. Vi har beholdt deler av den grafiske profilen, men tilpasset den kravene til universell utforming og multimodal publisering.

Det er en stor glede å nå kunne fullføre det første ordinære nummeret i den nye multimodale, universelt utforma malen. Jeg vil takke alle som har bidratt til denne prosessen, spesielt forskergruppa *EMAL-digital* ved USN og ikke minst Eirik Hanssen, ansvarlig for publiseringssystemet vi bruker – Open Journal Systems – på OsloMet.

Artikler i dette nummeret

Despina Christoforidou, Lectorer (PhD), Lund University, tilbyr en utvikling av Garfinkels (1984) bruddeksperimenter i artikkelen *From Breaches to Breachers. Three designers reveal blindspots in the design field from a position of in-betweenness/’mellanförskap’*. De omtalte bruddene er ikke kunstig iscenesatt for å fremprovosere en reaksjon; i stedet oppstår de spontant i sin kontekst – i dette tilfellet designfeltet. Fokuset skifter også fra bruddene til menneskene som vedtar dem, bruddene. Tre eksempler på overtredelser sammenlignes,

noe som muliggjør en dyp forståelse av hva de har til felles, hva som skiller dem og hva de avslører om de rådende forholdene i konteksten de oppstår i. Fra en posisjon av midt i mellom/’mellanförskap’, belyser overtrederne blindsoner og flytter grensene for hvilke spørsmål som er mulig å stille på sine respektive felt. Ikke bare brudd, men også brudd gir verdifull friksjon og bygger normbevissthet, som er et premiss for normkritikk og til syvende og sist normkreativitet.

Anne Elmies-Vestergren, PhD-stipendiat, Instituttet for visuelle og sceniske fag, Universitet i Agder (UiA) skriver i artikkelen *Digital teknologi i kunst- og håndverks-undervisning – en lærerrolle i kontinuerlig endring* at Norges første Rammeverk for lærerens profesjonsfaglig digitale kompetanse (PfDK) ble utarbeidet i 2017. Hensikten var å skape en felles forståelse av hva som ble forventet av lærere i digitale omgivelser, og å øke lærerens digitale kompetanse. I den første utgaven av rammeverket ble det introdusert fire roller som læreren skal kunne variere mellom; formidler, veileder, deltaker og retningsgiver. I denne artikkelen foretar jeg en a/r/tografisk undersøkelse av hva disse rollene innebærer for kunst- og håndverkslæreren. Bakgrunnen for undersøkelsen er en oppfatning av at det oppstår utfordringer for læreren i kunst og håndverk som ikke oppstår i samme grad i andre fag. Dette skyldes fagets egenart som et kreativt skapende og praktisk fag, hvor det digitale kommer inn som en særegen form for materialitet. I artikkelen bruker jeg de fire rollene fra den første versjonen av rammeverket som analyseverktøy til å undersøke hva de ulike rollene betydde for et prosjekt i en klasse på 1. trinn, hvor digital teknologi var omdreiningspunktet. Dette gjorde jeg med blick på hva de ulike rollene satte i gang, og hvilke utfordringer de synliggjorde for kunst- og håndverkslærerens rolle i digitale omgivelser.

Sally Cooke, Research Fellow (PhD), Nottingham Trent University presenterer i artikkelen *Craft Learning at Home – experiences of learning to make clothes using on- and offline resources* funn fra en praksisinformert, deltakende tekstilhåndverksforskningsstudie som fokuserer på opplevelsene til mennesker som lærer å lage klær til seg selv hjemme. Nødvendig av restriksjonene for sosial distansering av Covid-19-pandemien, brukte studien en kombinasjon av journalføring og videofremkallingsmetoder i stedet for den personlige verkstedbaserte metodikken som opprinnelig var planlagt for den. Selv om disse eksterne metodene begrenset fellesskapsaspektet ved læring, ga de også et autentisk innblikk i praksis utført i hjemmet, der både on- og offline ressurser brukes til å støtte læring. Forskningens hybride natur, som innebar legemliggjorte materielle håndverkspraksiser som ble fanget opp og formidlet av deltakerne via digitale midler, speilet måten mye moderne hjemmesypraksis formidles på. Sammen med annet amatør- og tekstilhåndverk har populariteten til hjemmesøm blitt kraftig forsterket på nettet de siste tjue årene.

Oppblomstringen av interessen for syng har blitt assosiert med en ny generasjon av symønstre og instruksjoner, samt et stort utvalg av amatør- og profesjonelt innhold på nett som nybegynnere i syng henter inspirasjon, informasjon og instruksjoner fra. Denne artikkelen belyser hva som skjer når nybegynnere av syng møter disse ressursene og prøver å forstå dem i materiell form i forhold til deres egen kropp, nye ferdigheter og materielle omgivelser. Begrensningene til video i videreformidling av håndverkspraksis og utfordringene med å formidle kroppslig og taus kunnskap mellom individer fremheves som et resultat.

Jonas Asplund, Doktorand, Stockholms universitet presenterer i artikkelen *Materiella yttranden i återkoppling inom skolans praktisk-estetiska ämnen* en del av en pilotstudie der tilbakemeldinger i praktisk-estetiske fag i grunnskolen og videregående skole undersøkes. Tilbakemelding innenfor skolepraksis forstås ofte som muntlig eller skriftlig kommunikasjon mellom lærere og elever. Fagene som betegnes som praktisk-estetikk inneholder i stor grad ferdighetstrening i forhold til materialer og gjenstander av ulike slag. I situerte aktiviteter der materielle, kroppslige og kulturelle praksiser samhandler, må innholdet og skapelsen av tilbakemelding derfor undersøkes som en relasjonell prosess. Gjennom det posthumanistiske analytiske begrepet «materielle ytringer» har artikkelen som mål å synliggjøre og diskutere tilbakemeldingsfenomener som oppstår innenfor og gjennom situerte aktiviteter i tre praktisk-estetiske fag: håndverk, hjemme og forbrukerkunnskap og image. Fenomenene som synliggjøres innenfor/gjennom aktivitetene er inkluderingene og ekskluderingene som kontinuerlig gjøres, som skaper skiftende tilbakemeldingshybrider. Det er innenfor disse tilbakemeldingshybridene av materiale, kropp og diskurs at forståelse og kunnskap skapes og stadig omformes.

Martha Risnes, PhD kandidat, Institutt for maskin, elektronikk og kjemi, **Mirjam Mellema**, Assistant Professor, Department of Rehabilitation Science and Health Technology, **Terje Gjølvaag**, Assistant Professor, Department of Rehabilitation Science and Health Technology, **Peyman Mirtaheri**, Professor, Department of Mechanical, Electronic and Chemical Engineering og **Arild Berg**, Professor, Department of Product Design, alle fra OsloMet – storbyuniversitetet skriver i artikkelen *The Influence of User-Oriented Design Research on Framing. A Case Study of Including Patient Perspectives in Biomedical Engineering* om at brukerperspektiver innen helse- og hjelpemiddeldesign er avgjørende. Det er imidlertid utfordrende å bygge bro mellom ulike disiplinære tilnærminger til å utforme problemer som inkorporerer brukeropplevelser og verdier. Forskningsprosjektet The Patient-Centric Engineering in Rehabilitation (PACER) ble valgt for å undersøke de praktiske implikasjonene av innsikt i mobilitet fra et fokusgruppeintervju med brukere av proteser i underekstremiteter. Et oppfølgingsverksted med en tverrfaglig gruppe bestående av

forskere fra PACER-prosjektet ble brukt til å utforske ulike disiplinære perspektiver. To måter å ramme prosjektet på ble identifisert: et teknologivurderingsperspektiv og et menneskesentrert designperspektiv. Deres funn avslørte at selv om alle disiplinene i workshopen hadde som mål å inkorporere brukerperspektiver, reflekterte deres måter å ramme problemer og løsninger på ofte deres metodiske bakgrunn og var derfor forskjellige.

Abu Ali, Senior Lecturer (MA), Universiti Teknologi MARA/ Norwegian University of Science and Technology, **Andre Liem**, Associate Professor (PhD), Norwegian University of Science and Technology, **Siti Salwa Isa**, Senior Lecturer (PhD), Universiti Teknologi MARA og **Nor Lelawati Jamaludin**, Associate Professor (PhD), Universiti Teknologi MARA hevder i artikkelen *Challenges in Malaysian Design Industry. Managing Design and Decision-making Processes* at den malaysiske designindustrien følger en markedsbehovsdrivet tilnærming, der markedsorienterte ledere veileder designere til å møte forventede markeder med høy etterspørsel. Imidlertid fortsetter utfordringene med å forstå designeres problemløsningsstilnærminger på grunn av implisitt praksis. I Artikkelen understrekes det at hindringen forårsaket av utilstrekkelig kommunikasjon og samarbeid mellom ledere, designere og forskere, hindrer et omfattende grep om innovasjonsprosesser i produksjonssektoren. Forfatterne av artikkelen tar til orde for en pragmatisk undersøkelse av designeres erfaringer, og fremhever sensemaking, spekulativ fantasi og improvisasjon som avgjørende designaktiviteter. Resultatene viser at malaysiske industridesignere møter konsekvente utfordringer med ledelsen, noe som påvirker utviklingsprosessen. Studien bidrar til å formulere en praktisk løsning for å fremme kreativitet blant ledere, designere og interessenter i designbransjen.

Elin Austbø Simonsen, stipendiat i kunst og handverk, Universitetet i Stavanger og **Ingvild Digranes**, professor i kunst og handverk (PhD), Høgskulen på Vestlandet ser i artikkelen *Realisering av kjerneelementet handverksferdigheter i kunst og handverk. Relevansen av læreren sin making knowledge i arbeid med djupnelæring* på hvordan handverksferdigheter blir framstilt i den formelle læreplanen gjennom rammeverket konseptuell læreplanteori fra Goodlad. Artikkelen ser også på arbeidet med å støtte elevene si utvikling av handverksferdigheter i operasjonaliseringa av grunnskolefaget Kunst og handverk (KH) og kjerneelementet handverksferdigheter (HF) på 5. trinn. Empiri fra en oppgaveperiode med arbeid i tre gjev innblikk i verkstedpraksis, mens ei analyse av Læreplan i kunst og handverk gir innblikk i skolepolitiske intensjoner. Analysen viser at læreplanen legg få føringer for det faglige innholdet i kjerneelementet HF. Læreren sin *making knowledge*, i betydninga grad av handverkskompetanse og skjønnsutøving basert på denne, trer derfor fram som avgjørende for elevene si innlæring av grunnleggende handverksferdigheter. Praktisk skapende arbeid blir omdreiningspunkt for den operasjonaliserte verkstedpraksisen. Det betyr at rammer

som fagkompetanse, tid og spesialrom spiller ei avgjørende rolle i undervisningspraksis, og må prioriteres i grunnopplæringa dersom arbeid med målsetting om elevene si handverksmessige læring og dybdelæring i KH skal kunne gjennomføres.

Anette Sofie Bernsen, Høgskolelektor ved NLA Høgskolen og Stipendiat ved Universitetet i Sørøst-Norge (USN), utforsker i artikkelen «*Jeg kommer med gull*» – *Om lekende interaksjonsformer og barns ulike uttrykksmåter*, hvordan ulike interaksjonsformer i iscenesatte rom kan ha betydning for barns deltakelse og uttrykk i barnehagen. Gjennom en a/r/tografisk tilnærming søker studien kunnskap om samskapende prosesser med barn, der objekter og materialer i iscenesatte rom spiller en betydelig rolle. Analyseprosessen kombinerer en utforskende analysetilnærming med en strammere tematisk analyse. To hovedkategorier identifiseres; regelstyrte interaksjonsformer og lekende interaksjonsformer. Utforsking og analyse av dette begrepsparet bidrar til å gi innsikt i eksisterende pedagogisk praksis, og øker den helhetlige forståelsen av barns varierte uttrykksmåter, både kroppslige og verbale. Studien understøtter viktigheten av å inkludere lekende interaksjonsformer for å støtte alle barns uttrykksformer, og synliggjør derfor at det er behov for en bredere diskusjon om barns muligheter til aktiv deltakelse i sin egen barnehagehverdag.

Lise-Kari Berg, Førstelektor, Institutt for grunnskole- og faglærerutdanning, OsloMet – storbyuniversitetet og **Øyvind Førland Standal**, Professor (PhD), Institutt for lærerutdanning og friluftslivsstudier, Norges Idrettshøgskole tar i artikkelen *Yrkesutøvelse i Kunst og håndverk. Lærernes handlingsberedskap i skolehverdagen*, utgangspunkt i kunst og håndverklærernes egen erfaring, og diskuterer det lærerne forteller at de gjør i skolehverdagen. Målet er å bidra til praksisnær forskning i kunst og håndverk ved å undersøke yrkesutøvelse fra lærerens perspektiv. Analysen bygger på intervjuer med ni lærere som gir oss et blikk inn i arbeidshverdagen deres. Undersøkelsen teoretiske perspektiv tar utgangspunkt i en fenomenologisk forståelse av yrkeskunnskap som handlingsbasert kunnskap. Mer spesifikt undersøkes lærernes handlingsberedskap forstått som kunnskap og ferdigheter lærerne trenger i skolehverdagen. Vi stiller spørsmålet: Hva er kunst og håndverklærernes handlingsberedskap i skolehverdagen? Funnene synliggjør kompleksiteten lærernes yrkesutøvelse. Analysen viser at handlingsberedskapen er sammensatt av tre dimensjoner: logistikk og organisering, den kunnskapen læreren har (i hendene) og selve undervisningen.

God lesning og godt nytt år!

Oslo, desember 2024

Janne Beate Reitan

Ansvarlig redaktør FormAkademisk

Referanser

FormAkademisk. (2024). *Vol 17 Nr. 2 (2024): EMAL-Digital - Multimodalt temanummer.*

<https://journals.oslomet.no/index.php/formakademisk/issue/view/519>

Morrison, A. & Sevaldson, B. (2010). Temanummer. Research by Design. *FormAkademisk*,

3(1). <https://journals.oslomet.no/index.php/formakademisk/issue/view/37>